

Hyvän harjoittelun käytänteet

Onnistunut korkeakouluharjoittelu rakentuu harjoittelun eri osapuolten yhteistyölle: eri toimijoiden on hyvä tuntea hyvän harjoittelun eri näkökohdat ja ainekset, vaikka he keskittyisivät kehittämään nimenomaan omaa toimintaansa.

Opas on tarkoitettu opiskelijoille, ura- ja rekrytointipalvelujen henkilökunnalle, harjoittelusta vastaaville opettajille ja työnantajille. Tavoitteena on lisätä tietämystä harjoittelutoimijoiden näkökohdista ja kehittämistarpeista sekä parantaa yhteistyön edellytyksiä, jotta suomalainen korkeakouluharjoittelu on tulevaisuudessa laadukkaampaa.

Korkeakoulujen uraohjaus

Ammattikorkeakoulujen ja yliopistojen on osoitettava riittävät resurssit korkeakouluharjoittelun ohjaukseen. Jokaisessa korkeakoulussa tulee olla eri oppiaineiden harjoitteluvastaavat, joihin sekä opiskelijat että työnantajat voivat ottaa yhteyttä.

Riittävä rahoitus korkeakoulujen ura- ja rekrytointipalveluille on hyvän harjoittelun tae. Korkeakouluissa tulee olla tarpeeksi ura- ja rekrytointipalveluhenkilöstöä. Lisäksi tarvitaan yhteistyörakenteita korkeakoulujen ja työ- ja elinkeinotoimistojen yhteistyölle. Kun korkeakoulun ura- ja rekrytointipalveluissa on riittävästi henkilökuntaa, harjoittelun kehittäminen ja siitä viestiminen sujuu. Lisäksi voidaan korjata mahdolliset epäkohdat harjoittelujärjestelyissä.

Korkeakoulut kannustavat opiskelijoitaan pääsääntöisesti etsimään harjoittelupaikkaa itse, mutta tarvittaessa korkeakoulun urapalvelun, ohjaavan opettajan tai muun harjoitteluyhdyshenkilön tulisi tukea heitä harjoittelupaikan hankkimisessa. Oppilaitosten olisi hyvä lisätä tiedottamista harjoittelusta, harjoittelupaikoista ja niitä tarjoavista organisaatioista esimerkiksi verkkosivuillaan. Opiskelijan on usein vaikea löytää tietoa itsenäisesti varsinkin kansainvälisistä harjoittelumahdollisuuksista.

Kattava viestintä keventää kysymystulvaa ura- ja rekrytointipalveluihin, jolloin resursseja vapautuu muuhun toimintaan.

Harjoittelua voi tuoda lähemmäksi opiskelijaa esimerkiksi julkaisemalla opiskelijoiden kokemuksia ja kertomuksia harjoittelusta. Lisäksi opiskelijoiden tietoisuutta voidaan lisätä pitämällä infotilaisuuksia harjoittelusta.

Harjoittelun laatu

Kaikille harjoittelupaikkoja tarvitseville opiskelijoille pitää riittää tulevan työuran kannalta mielekkäitä, laadukkaita harjoittelupaikkoja. Joillakin aloilla vallitsevaa harjoittelupaikkapulaa pitää poistaa korkeakoulujen ja työnantajien välisellä yhteistyöllä.

Opiskelijalla on oltava mahdollisuus päästä suorittamaan korkeakouluharjoittelu oman alansa työpaikassa. Toisaalta yksilöllinen ja laadukas harjoittelupaikka, joka ei sijoitu suoraan omalle alalle, voi tuoda monipuolisuutta osaamiseen – se on myös valttia. Korkeakouluissa on hyväksyttävä opiskelijoiden yksilöllisiä valintoja ja pyrittävä joustamaan harjoitteluajankohdissa ja tavoissa. Joskus opiskelijan elämäntilanteeseen mutta myös työnantajan suunnitelmiin sopii parhaiten vaikkapa kaksi kertaa viikossa tehtä-

vä harjoittelu, joka kestää pidempään, kuin yksi harjoittelujakso.

Harjoittelun arvostuksessa on edelleen kohentamisen varaa – opiskelijoiden, korkeakoulujen, työnantajien ja koko yhteiskunnan silmissä. Oppilaitoksen velvollisuus on tehdä harjoittelusta mielekäs osa tutkintoa. Opiskelijoiden on hyvä suhtautua harjoitteluun tärkeänä etappina työuralle pääsyssä. Työnantajille harjoittelu on mahdollisuus valmentaa alalle tulevaisuuden työntekijöitä.

Avoin ja rehellinen palaute toimii perustana laadukkaalle korkeakouluharjoittelulle. Se on tärkeää kaikille osapuolille ja mahdollistaa toiminnan kehittämisen. Palaute tulisi käydä läpi jokaisen harjoittelun loppupalaverissa.

Jotta harjoittelu onnistuu, työpaikalla tulee suhtautua harjoitteluun ja harjoittelijaan kannustavasti ja myönteisesti: harjoittelija on otettava tasa-arvoiseksi työyhteisön jäseneksi ja hänen työpanostaan pitää arvostaa. Työpaikan yleinen ilmapiiri vaikuttaa harjoittelukokemukseen. Harjoittelijan motivaatiota tukee se, että muut työntekijät arvostavat omaa työtään ja osaamistaan sekä haluavat myös kehittää itseään ammatillisesti. Harjoittelijan saama kuva ja kokemukset oman alan työstä ja työyhteisöstä vaikuttavat hänen uravalintaansa valmistumisen jälkeen.

Harjoittelun rahoitus

Harjoittelusta maksettavan palkan pitää täyttää työssäoloehto. Harjoittelupalkalla on tultava toimeen, jotta opiskelija ei joudu harjoittelun ohella tekemään muita töitä iltaisin ja viikonloppuisin. Harjoittelijalta ei tule edellyttää ilmaista työtä – työstä saatava korvaus vaikuttaa harjoittelumotivaatioon.

Opiskelijoita on kannustettava valitsemaan ennen kaikkea laadukkaita ja omaa osaamista kehittäviä harjoittelupaikkoja. Palkka ei saa olla ainoa tekijä, jolla arvotetaan harjoittelupaikkojen paremmuutta suhteessa toisiinsa.

Valtio- ja kuntasektorin työpaikkojen tulee toimia esimerkillisesti harjoittelijoiden palkkaamisessa. Ei ole hyväksyttävää, että tietyt valtion virastot eivät maksa harjoittelutuen lisäksi opiskelijoille muuta palkkaa.

Opiskelijoita tulee kannustaa voimakkaammin lähtemään harjoitteluun ulkomaille, sillä kansainvälinen työkokemus ja kielitaito ovat tulevaisuuden työelämässä yhä tärkeämpiä. Myös ulkomailta suoritettavasta harjoittelusta on maksettava riittävä korvaus, joka mahdollistaa toimeentulon.

Harjoittelukäytäntöjä on yhtenäistettävä eri oppilaitosten välillä, mutta alakohtaiset erot ja vaatimukset tulee ottaa huomioon. Nykyinen järjestelmä on sekava ja erilaiset mallit harjoittelutuen saamisesta asettavat opiskelijat keskenään eriarvoiseen asemaan.

Harjoittelu käytännössä

Ennen harjoittelun alkua tulee tehdä harjoittelusopimus, jonka on oltava mahdollisimman kattava. Siinä on mainittava, mitä korkeakoulu odottaa harjoittelulta ja mitkä ovat harjoittelun tavoitteet. Tämä on hyvä keino varmistaa, että harjoittelu antaa opiskelijalle tilaisuuden oppia mahdollisimman paljon omasta alastaan ja päästä soveltamaan oppimaansa teoriaa käytäntöön. Harjoittelusta on aina tehtävä kirjallinen sopimus ja sen päätyttyä opiskelijan on saatava todistus harjoittelusta. Todistus on tärkeä asiakirja muun muassa työnhakua varten.

Harjoittelijalle on annettava hyvä perehdytys harjoittelupaikassa. Toisin sanoen harjoittelijan pitää tuntea vastuunsa ja tehtävänsä. Työvälineiden käyttö ja työprosessit tulee opettaa ennen varsinaisen työn aloittamista. Kullekin harjoittelijalle on nimettävä ohjaaja tai perehdyttäjä, jotta työn aloitus sujuu uudessa paikassa hyvin.

Perehdytykseen tulee sisällyttää aloitus- tai kehityskeskustelu, jossa määritellään tavoitteet. Niihin palataan harjoittelun päättävissä palautekeskustelussa. Myös harjoittelujan henkilökohtainen opintosuunnitelma (HOPS) on osoittautunut hyödylliseksi.

Työnantajan pitää ymmärtää ja muistaa, että opiskelija on harjoittelija eikä lisätyövoimaa joka korvaa muita työntekijöitä. Harjoittelun merkitys pitää tuoda selkeästi esiin, kun korkeakoulusta ollaan yhteydessä työnantajaan. Näin voidaan parhaiten varmistaa se, ettei opiskelija joudu harjoittelupaikassaan hanttuhommien suorittajaksi, vaan pääsee aidosti tutustumaan oman alansa työhön harjoittelun puitteissa.

Työnantajan on osoitettava harjoittelijalle mielekkäitä työtehtäviä, jotka vastaavat hänen opiskeluaikanaan oppimia asioita. Harjoittelu ei palvele minkään osapuolen tarkoituksia jos harjoittelijalle ei osoiteta riittävästi töitä tai hänet määrätään tekemään pelkkiä rutiinitehtäviä. Harjoittelijaan pitää suhtautua tasa-arvoisena työoverina työpaikalla, eikä epämiellyttävien töiden tekijänä tai ylimääräisenä rasitteena.

Harjoittelu hyödyttää kaikkia

Opiskelijan tavoite ja velvollisuus on oppia harjoittelusta parhaan kykynsä mukaan. Opiskelijan olisi hyvä arvioida jo harjoittelun aikana omaa oppimistaan ja harjoittelun tavoitteiden toteutumista yhdessä harjoitteluvastuuhenkilön kanssa. Korkeakouluharjoittelu on opiskelijalle mahdollisuus kartuttaa oman alansa ammattitaitoa. Jo harjoittelupaikkaa etsiessä on mietittävä, millaisin valinnoin tukee parhaiten oman työuransa kehittymistä.

Korkeakouluharjoittelu on tärkeä askel matkalla opiskelijasta kohti oman alan asiantuntijuutta. Opiskelun aikana opittua teoriaa sovelletaan käytäntöön harjoittelussa ja oma ammatti-identiteetti alkaa muodostua. Harjoittelu myös lisää opiskelijan itseluottamusta toimia ammatissa valmistumisen jälkeen.

Kansainvälisten opiskelijoiden mahdollisuuksia päästä harjoitteluun on parannettava. Tämä edellyttää suomen kielen kursistarjonnan huomattavaa lisäämistä korkeakouluissa. Lisäksi työnantajien tulisi nähdä ulkomaalaiset opiskelijat voimavarana. He voivat tuoda työpaikoille uudenlaista näkökulmaa ja osaamista.

Työnantajien tulisi tiedostaa ja muistaa korkeakouluharjoittelun merkitys koko työyhteisölle. Harjoittelija tuo organisaatioon mukanaan uusia ideoita ja pystyy ulkopuolisena kyseenalaistamaan työpaikan vanhat käytännöt, mikä palvelee toiminnan kehittämistä. Harjoittelija on ammattialansa tulevaisuuden osaaja, jonka taitojen hyödyntäminen ja kehittäminen on hyödyksi myös työnantajalle.

Valmistuneet opiskelijat ovat käyntikortti yliopistoille ja ammattikorkeakouluille. Laadukkaat harjoittelumahdollisuudet varmistavat heidän pääsyään hyvälle työuralle. Kun vastavalmistunut saa oman alansa työuran alkuun harjoittelun avulla, oppilaitos on onnistunut tehtävässään Laadukas harjoitteluohtaus ja hyvä tarjonta työelämään valmentavissa opinnoissa ovat korkeakouluille kilpailuvaltti, jonka avulla ne voivat profiloitua kilpailussa opiskelijoista.

Yhteistyötä ja uudistumista

Korkeakoulujärjestelmän on valmennettava opiskelijoita entistä paremmin työelämän eri tehtäviin. Harjoittelu on eräs parhaista keinoista lisätä opiskelijan tietoisuutta työelämän pelisäännöistä. Opinnoissa pitää tuoda nykyistä enemmän esille, millaisia taitoja työnantajat arvostavat. Kun opetus tukee oman ammattitaidon ja osaamisen tunnistamista, opiskelijan on helpompaa markkinoida itseään harjoittelupaikkaa etsiessään. Lisäksi kaikkien korkeakoulututkintoihin tulee sisällyttää yleisiä työelämätaitoja lisääviä kursseja, kuten projektihallintaosaamista, viestintää sekä tieto- ja informaatioteknisiä taitoja. Ammattikorkeakouluissa tulisi ottaa opiskelijoita harjoittelijana entistä enemmän mukaan TKI-projekteihin (Tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoiminta). Ne pitää tuoda kiinteästi opetuksen yhteyteen alkuperäisen tarkoituksensa mukaisesti.

Korkeakoulujen ja työnantajien on pidettävä aktiivisesti yhteyttä toisiinsa, jotta harjoittelussa ilmenneitä ongelmia voidaan korjata sujuvammin. Esimerkiksi harjoitteluohtajan ja työnantajan yhteydenpito ennen ja jälkeen harjoittelun on tärkeää.

Kun harjoittelun pelisäännöt ja vaatimukset ovat kaikkien osapuolten tiedossa jo etukäteen, opiskelija voi turvallisin mielin mennä työpaikkaan suorittamaan harjoitteluaan.

Korkeakouluja on kannustettava entistä tiiviimpään yhteistyöhön yritysten, julkisen sektorin ja työmarkkinajärjestöjen kanssa. Tämä auttaa lisäämään harjoittelupaikkoja ja tietoisuutta työelämän tarpeista, odotuksista ja pelisäännöistä. Harjoittelumahdollisuuksien lisääminen on myös hyvä keino parantaa vastavalmistuneiden työllisyystilannetta, sillä korkeakouluharjoittelu kiinnittää opiskelijat työmarkkinoille jo ennen valmistumista.

Korkeakouluharjoittelua on kehitettävä laaja-alaisesti. Hyvistä harjoittelukäytänteistä on sovittava opetusministeriön, työnantajien, ammattiliittojen ja korkeakoulujen kesken. Korkeakouluharjoittelun tulevaisuuden suuntaa etsittäessä on rohkeasti kyseenalaistettava vanhoja käytäntöjä ja mietittävä yhteisesti mahdollisuuksia uudistaa koko vallitsevaa rakennetta. Suomen ja työelämän tarpeiden muuttuessa korkeakouluharjoittelua on kehitettävä vastaamaan paremmin aikakauden uusiin haasteisiin.

Asiantuntevaa tietoa, vinkkejä ja neuvoja oman alan harjoittelusta saa omasta akavalaisesta liitosta ja korkeakoulujen urapalveluista.

www.akava.fi/opiskelijat

Elina Havu, opiskelija-asiamies

Akava

+ 358 50 341 4894

elina.havu@akava.fi

Löydä oma liittosi: **www.jarjestaydy.fi**

Akateemisten rekrytointipalvelujen verkosto: **www.aarresaari.net**

Ammattikorkeakoulujen maksuton työnvälitys- ja tietopalvelu: **www.jobstep.net**